

undtagelsestilstanden. Desuagtet må jeg dog give udtryk for en vis skepsis. Jeg finder det vanskeligt at opfatte efterskriftet som et naturligt element i antologien, primært fordi det ikke rummer nogen egentlig analyse.

I en samlet vurdering af antologien må det fremhæves som prisværdigt, at man på denne måde har forsøgt at fremlægge eksempler på samfundsanalyser, der hidtil har været ganske ukendte i Skandinavien uden for den lille gruppe af Indienforskere. Og som anført i indledningen er der tale om analyser, som bestemt er et nøjere studium værd. Beklageligt er det blot i denne forbindelse, at derved redaktionen og oversættelsen har været en generel tendens til at udskille dele af det empiriske datamateriale, der i de originale tekster tjener som belæg for fremførte påstande. Udover at argumentationen derved svækkes, får det også den konsekvens, at læseren går glip af væsentlige forsøg på at anvende abstrakt teori i konkret analyse.

Afslutningsvis skal det nævnes, at det ikke forekommer ganske indlysende, at teksterne burde oversættes til dansk. Svarhedsgraden er gennemgående så høj, at bogen formentlig alligevel især vil blive anvendt af intellektuelle med fornødne engelskkundskaber til at tilegne sig stoffet på originalsproget. Dog kan det ikke udelukkes, at gymnasieelever og yngre universitetsstuderende, foruden andre med lignende forudsætninger, kan have stort udbytte af oversættelserne. Og under alle omstændigheder er det værdifuldt at have samlet de pågældende tekster, der ellers ville være vanskelige at fremskaffe.

John Martinussen

Jens Gunst og Mogens Munk Rasmussen, Virksomhedsøkonomi for private og offentlige virksomheder, (Danmarks Forvaltningshøjskoles skriftserie), København: Samfundsvidenskabeligt Forlag, 1979. Bd. I: 261 s. + Bd. II: 169 s. 193,75 kr.

Traditionelt har det i USA været en udbredt opfattelse, at offentlig og privat virksomhed med fordel kunne og burde studeres under ét, og gennem de seneste år har en tilsvarende opfattelse gjort sig stadig stærkere gældende i Vesteuropa. Her i landet kan for eksempel den københavnske handelshøjskoles studieprogrammer, principprogrammet for forvaltningsuddannelsen på AUC og oprettelsen af det halvoffentlige Dansk Management Center i vid udstrækning betragtes som et cadeau til denne opfattelse.

Det teoretiske udgangspunkt for den tilstræbte integration har været især driftsøkonomernes påpegning af, at private organisationer og virksomheder i mange henseender er pålagt restriktioner og har relationer til omverdenen, som be-

undtagelsestilstanden. Desuagtet må jeg dog give udtryk for en vis skepsis. Jeg finder det vanskeligt at opfatte efterskriftet som et naturligt element i antologien, primært fordi det ikke rummer nogen egentlig analyse.

I en samlet vurdering af antologien må det fremhæves som prisværdigt, at man på denne måde har forsøgt at fremlægge eksempler på samfundsanalyser, der hidtil har været ganske ukendte i Skandinavien uden for den lille gruppe af Indienforskere. Og som anført i indledningen er der tale om analyser, som bestemt er et nøjere studium værd. Beklageligt er det blot i denne forbindelse, at derved redaktionen og oversættelsen har været en generel tendens til at udskille dele af det empiriske datamateriale, der i de originale tekster tjener som belæg for fremførte påstande. Udover at argumentationen derved svækkes, får det også den konsekvens, at læseren går glip af væsentlige forsøg på at anvende abstrakt teori i konkret analyse.

Afslutningsvis skal det nævnes, at det ikke forekommer ganske indlysende, at teksterne burde oversættes til dansk. Svarhedsgraden er gennemgående så høj, at bogen formentlig alligevel især vil blive anvendt af intellektuelle med fornødne engelskkundskaber til at tilegne sig stoffet på originalsproget. Dog kan det ikke udelukkes, at gymnasieelever og yngre universitetsstuderende, foruden andre med lignende forudsætninger, kan have stort udbytte af oversættelserne. Og under alle omstændigheder er det værdifuldt at have samlet de pågældende tekster, der ellers ville være vanskelige at fremskaffe.

John Martinussen

Jens Gunst og Mogens Munk Rasmussen, Virksomhedsøkonomi for private og offentlige virksomheder, (Danmarks Forvaltningshøjskoles skriftserie), København: Samfundsvidenskabeligt Forlag, 1979. Bd. I: 261 s. + Bd. II: 169 s. 193,75 kr.

Traditionelt har det i USA været en udbredt opfattelse, at offentlig og privat virksomhed med fordel kunne og burde studeres under ét, og gennem de seneste år har en tilsvarende opfattelse gjort sig stadig stærkere gældende i Vesteuropa. Her i landet kan for eksempel den københavnske handelshøjskoles studieprogrammer, principprogrammet for forvaltningsuddannelsen på AUC og oprettelsen af det halvoffentlige Dansk Management Center i vid udstrækning betragtes som et cadeau til denne opfattelse.

Det teoretiske udgangspunkt for den tilstræbte integration har været især driftsøkonomernes påpegning af, at private organisationer og virksomheder i mange henseender er pålagt restriktioner og har relationer til omverdenen, som be-

virker, at en stringent sondring mellem profitstyret privat virksomhed og politisk styret offentlig virksomhed ikke er hensigtsmæssig, så meget desto mere, som det ud fra rent normative synspunkter er blevet anset for ønskværdigt, at det offentliges virksomheder i højere grad blev organiseret og drevet ud fra gængse driftsøkonomiske synspunkter.

Dels med henvisning til dette udgangspunkt og dels med henvisning til, at det faktisk i disse år bevidst søges at udvide dispositionsfriheden for offentlige virksomheder, hvis produkter underkastes en markedsvurdering - for eksempel ved en omdannelse til aktieselskabsformen - har Jens Gunst og Mogens Munk Rasmussen sat sig for at fremlægge en integreret fremstilling i deres bog, der primært er skrevet til brug for kursusvirksomheden på Danmarks Forvaltningshøjskole.

Bogens sidetalsmæssige vægt ligger i de afsnit, der med forfatterens ord kan betegnes som "mere traditionelle virksomhedsøkonomiske problemstillinger", og hvor det "derimod ikke er hensigten at gøre fremstillingen nyskabende". Skildringen af disse problemstillinger sker i afsnit om målsætningsforholdene, produktionstekniske forudsætninger, omkostninger, efterspørgsel og afsætning, prisdannelse, investeringsbeslutninger, planlægning og budgettering, organisation og beslutningsproces, information og finansiering. Bøgernes værdi må derfor vurderes ud fra om det i øvrigt er lykkedes for forfatterne at honorere deres eget håb om, at den "integrerede behandling af private og offentlige virksomheder vil vise sig at være en frugtbar indfaldsvinkel til virksomhedsøkonomiske studier".

I den udstrækning det alene har været forfatterens hensigt at levere en kortfattet elementær skildring af de seneste virksomhedsøkonomiske integrationsteorier, er dette lykkedes ganske godt. Sammenhængen mellem redegørelsen herfor og bogen i øvrigt er dog noget problematisk. Efter indledningsvis at have tilsluttet sig det synspunkt, at også private virksomheder er underkastet bredere samfundsøkonomiske målsætninger end snævre rentabilitetsmålsætninger, fastlægges bogens udgangspunkt i en "mere præcis udformning af gevinstmaksimeringsprincippet", idet bogen dog også senere drøfter de samfundsøkonomiske investeringskalkuler ved en skildring af først og fremmest cost-benefitanalysen, lige som det bør nævnes, at forfatterne fremhæver, at ikke alle problemstillinger kan drøftes integreret. Netop på grund af bogens erklærede formål savner man dog en mere indgående drøftelse af de forskelle og ligheder, som er altafgørende for muligheden af og det rimelige i en parallellisering. Når forfatterne lejlighedsvis berører sådanne spørgsmål for eksempel i forbindelse med en gengivelse af H.P. Myrups drøftelse af pris- og investeringskalkuler for offentlige virksomhe-

der samt en kortfattet redegørelse for de budgetretlige finansieringsforhold for offentlige virksomheder, står kriterierne for netop denne udvælgelse langt fra klare. Rent logisk kunne det være fuldt så rimeligt at drøfte for eksempel den politiske prisfastsættelse af offentlige takster. Selv om forfatterne her berører nogle væsentlige spørgsmål, virker de derfor i sammenhængen en anelse påklistrede og undertiden for summariske. Når det således om de offentlige virksomheder blot siges, at de er underlagt den såkaldte frigørelsesklausul, hvorefter der er adgang til at benytte den samlede driftsramme til de aktiviteter, der anses for mest hensigtsmæssige, er det budgetretligt korrekt, men i øvrigt intetsigende m.h.t. dispositionsfriheden. Tilsvarende siges det om de kommunale forsyningsvirksomheder, at de formelt skal hvile i sig selv, og at de normalt gør det, hvad der ligeledes er korrekt, men som totalt udelader de budgettekniske metoder, hvorved forsyningsvirksomhederne ikke desto mindre kan relateres dels til hinanden og dels til de kommunale finansieringsforhold i øvrigt.

Trods disse indvendinger skal det dog understreges, at bogen således strejfer nogle af de væsentlige administrative og politiske forhold som i praksis har overordentlig stor betydning for, på hvilke områder og i hvilken udstrækning bogens øvrige metodisk/tekniske oplæg er anvendeligt. Derimod drøftes eventuelle begrænsninger herfor så at sige ikke i forbindelse med de private virksomheder, der nok må ses i lyset af bogens primære formål som lærebog på forvaltningshøjskolen.

Netop herved understreges det også, at selv om bogen formentlig er velegnet som lærebog i virksomhedskonometri og trods et i sig selv prisværdigt initiativ i retning af en bestræbelse på at introducere en ny synsvinkel, er der ikke med denne første udgave, leveret en fremstilling, der på afgørende vis adskiller sig fra gængse driftsøkonomiske lærebøger.

Finn Bruun

Magnus Haavelserud (red.), Indoktrinering eller politisering? Form og indhold i ungdomsskolens undervisning i samfunnskunnskap, Oslo: Universitetsforlaget, 1979. 279 s., 59,50 Nkr.

Bogen indeholder både en række konkrete undersøgelser af lærebogsstof og teoretiske artikler om undervisningens placering i samfundet, kriterier for vurdering af lærebøger og tidsperspektivet i lærebogsstoffet. De konkrete analyser omhandler temaer som ungdomskriminalitet, konfliktstof og ligestilling mel-